

FAHASZNÁLATI MUNKAHELYI SZERVEZÉS*

GÖNDÖCZ GYULA

erdőmérnök

SEFAG Kaposvár

Dr. SZÁSZ TIBOR

főosztályvezető

ERTI, Budapest

VERBAY JÓZSEF

tudományos munkatárs

ERTI, Budapest

A Minisztertanács 1046/1977. (XII. 14.) számú határozata a vállalati szervező munka fejlesztéséről egyaránt meghatározza a vállalatok, az irányító-szervek és a szervező bázisintézetek feladatait. E határozat megvalósítására a Somogyi EFAG-ban az ERTI kutatási-fejlesztési szerződés keretében széles körű munkát indított a fahasználatban rejlő szervezési tartalékok nagyságrendjének, a tartalékok kialakulási okainak a feltárására és az okok megszüntetését lehetővé tevő szervezési intézkedések meghatározására. Miután a megállapítások és az elért eredmények — úgy véljük — általánosíthatók, azokat e fórumon közkinccsé tesszük.

Megállapítottuk, hogy a fakitermelés szervezésének javításával a termelékenység átlagosan mintegy 30%-kal növelhető, az önköltség pedig kb. 15%-kal csökkenthető.

E szervezési tartalékok a következő okok miatt alakulhatnak ki:

- Az alkalmazott technológiák és a munkaszervezetek nem minden esetben felelnek meg az állományviszonyoknak és a munkahelyi feltételeknek.^f
- Az időjárás tényezők és az esetleges géphibák miatt bekövetkező változásokra az erdészetek kellően nem készülnek fel. A kialakult, megváltozott helyzetben fázisban elmaradó, esetleg elhamarkodott intézkedések születnek.
- A munkacsapatok és az egy-egy vágásban alkalmazottak létszámát általában a dolgozók személyi kapcsolatai és nem a végzendő munka követelményei és nem a legnagyobb üzemóraköltségű, úgynevezett vezérgép kapacitása határozzák meg.
- Az erdészetek vagy egyáltalán nem, vagy nem megfelelő színvonalú vágás-szervezési terveket készítenek. Ilyen formán vágásonként nem határozható meg a reális és a vezérgép teljes kapacitását kihasználó műszakonkénti teljesítménykövetelmény. A követelmény ismerete nélkül nem gyakorolható érdemi ellenőrzés és nem kerülnek felszínre az esetleges szervezési hibák.

* Előadás az Erdészeti és Faipari Tudományos Ülés fakitermelési szekció ülésén, Budapest, 1980. február 27.

- A munkacapatok napi tevékenységüket általában önszervezésben végzik. A vágásvezetők művezetői színvonala esetenként elmarad a szükségestől. Emiatt az egyes műveletek közötti szinkronitás nem biztosított.
- A vágásterületek térbeli rendjének a tervezésekor nem vesznek figyelembe minden szempontot. A vágásterületet többnyire teljes szélességben támadják. Ilyen formán az esetek többségében nem hozható szinkronba a fák döntési, kihajlási és közelítési iránya. A kitermelés kezdetén felesleges, a végén hiányzó közelítési kapacitás keletkezik.
- A vágásterületek és az erdészetek között, a hírközlő berendezések hiánya miatt, lassú az információáramlás. Emiatt előfordul, hogy az erdészetek intézkedése késve követi a gépek meghibásodását és a munkafeltételekben az időjárás hatására bekövetkező változásokat. Az információk hiányosságai pedig nehezítik a menet közbeni ellenőrzést.

Megállapítottuk, hogy a termelékenységet csökkentő és önköltséget növelő, felsorolt okok nagy körültekintéssel, megfelelő szintű tervezéssel, jó szervezéssel, a vezetés színvonalának javításával, hatékony ellenőrzéssel, és az egyéni érdekeltséget fokozó bérezéssel fokozatosan megszüntethetők.

Az ERTI munkahelyi szervezés-fejlesztési kutatási eredményeit a SEFAG-ban előbb egy mintaerdőrészletben mutattuk be, majd az Igali Erdészetben alkalmaztuk, ez évtől pedig az erdőgazdaság egészére kiterjesztettük.

A SEFAG-ban üzemelő 17 db 13 884 000,— Ft értéket képviselő LKT csuklós traktor kihasználtságának javítását, teljesítményük növelését tűzte ki célul a vállalatvezetőség. E célkitűzés teljesítése vágásszervezési tervek készítése, s e tervek következetes megvalósítása nélkül nem képzelhető el. Erre alkalmas az ERTI által kialakított vágásszervezési eljárás. Így került sor 1979-ben a kutatás-realizálás keretében a vágásszervezéshez szükséges műveletenkénti teljesítménykövetelmények, munkaerőlétszám, gépi kapacitás és közvetlen költségek számítógépes meghatározására. Ez a munka összesen 75 db 1980. évi véghasználatot érintett. Általános érvényű, fontosabb megállapításaink a következők.

- Első kísérletünk azt bizonyítja, hogy vállalati szinten reális vágásszervezési tervek előre elkészíthetők.
- Ha valamennyi erdészlet a valóságnak megfelelő normatényezőket szolgáltat, objektív alapokra helyezhető a gépi kapacitások, az energiaköltség és a bértömeg meghatározása. A feladat elvégzéséhez így a ténylegesen szükséges munkaerő és technika ismeretében a fahasználatban felhasználásra kerülő bérszükséglet és energiaköltség igazságosan osztható szét az erdészletek között.
- A valóságnak nem megfelelő normatényezőik nagy tévedéseket eredményezhetnek. Gondoljunk csak pl. az LKT átlagos közelítési távolságára. Az átlagos közelítési távolság növekedésével vagy csökkenésével ugyanis érzékenyen változik az LKT kiszolgálásához szükséges létszámigény.

- Az eddigi forintosító tényezők nem alkalmasak teljesítménybér számítá-sára. Ezért új besorolást, órabérmegállapítást kell kidolgozni. A forintosító tényezők meghatározásakor első menetben azt céloztuk meg a SEFAG-ban, hogy az eddigi teljesítményhez tartozó keresetet a dolgozók a jövőben is megkaphassák. A szervezés-fejlesztés révén jelentkező többletteljesítmé-nyek hasznát az erdőgazdaság meg kívánja osztani a munkásokkal.
- A vágásszervezési tervekbe kerülő választéktervek az ERTI által kiadott méretcsoportos választéktervezési eljárással készülnek. Az erdészetektől ezáltal reális választékmegeoszlás követelhető meg.
- A jövőre nézve tervbe vettük az ERTI javaslatának megfelelően két alternatívás tervek készítését: egy terv az optimális időjárás, egy a ked-vezőtlen időjárás viszonyokra fog vonatkozni.
- Ugyancsak ERTI javaslatra tervezzük a rendelkezésünkre álló technika esetében szóba jövő valamennyi technológiai változat vágásterületenkénti figyelembevételét. Így lehetőség nyílna objektív alapon a legkedvezőbb változat kiválasztására.
- Az évenkénti és negyedévenkénti elszámolás egybevetése a vágásszervezési tervek szerinti teljesítménykövetelményekkel és közvetlen ráfordításokkal, lehetővé teszi az erdészetek irányítói-szervezési tevékenységének valósághű elbírálását s állandó javítását. A havi, esetleg a heti elszámolások pedig alapot nyújtanak a termelésben jelentkező szervezési hiányosságok folya-matos felszámolására.
- Az ERTI-ben kialakított számítógépes megoldás azt követeli meg, hogy az ERTI által kidolgozott műszaki normaalapokból felépített helyi nor-mákra is elkészüljenek a teljesítményfüggvények.
- Szükségessé válik a fahasználati műszaki vezetők részére olyan szervezési továbbképző tanfolyam tartása, amelyen elsajátítják egyrészt az ERTI által készített számításokat követő tervezési és irányítási feladatokat, másrészt különböző viszonyok között szóba jöhető technológiákat s e tech-nológiák egyértelmű megtervezéséhez nélkülözhetetlen vonatkozási alapok felvételezésének módját.

Ahhoz, hogy szervezésünkön javíthassunk, a továbbképzésen, a szakmai ismeretek bővítésén kívül fontosnak tartjuk szakembereink szemléletének alapvető megváltoztatását. El kell érniük, hogy tudjanak és merjenek meg-alapozottan előre látni és gondolkodni és amennyiben a végrehajtás során szükséges, korábbi munkájukat bíráló, korrekció alá vetni. Természetes, hogy e szemléletbeli váltásnak a munkásaink körében is be kell következnie.

Jelenleg még egyes elképzeléseink teljes valóráváltásának akadályozó tényezői is vannak (pl. bértömeg, bérszínvonal), de ezek szinkronba hozása reméljük, a közeljövőben megoldódik.

Zárógondolatként megemlíjtjük, hogy a Gazdaság vezetése e közös munkától azt várja, hogy ebből ne csak nekünk legyen hasznunk, hanem

a nálunk szerzett tapasztalatokat felhasználva, az egész ágazatban kimutatható gazdasági eredmény szülessen. A jövőben ERTI javaslatra úgy tervezzük, hogy az e kutatásért fizetendő összeg egy részét az elért eredményektől függően térítjük.

Meggyőződésünk, hogy a bevezetőben idézett minisztertanácsi határozatnak csak akkor leszünk képesek eleget tenni, ha a feladatok megoldásában az ágazatirányítás, a kutatás és a vállalatok koordináltan dolgoznak. Ismertett közös munkánkat ilyen szellemben végezzük.